

Jasminka Salamon
Vesna Šredl
Ljerka Salopek Bacanović

MOJ HRVATSKI JEZIK 3

2. dio

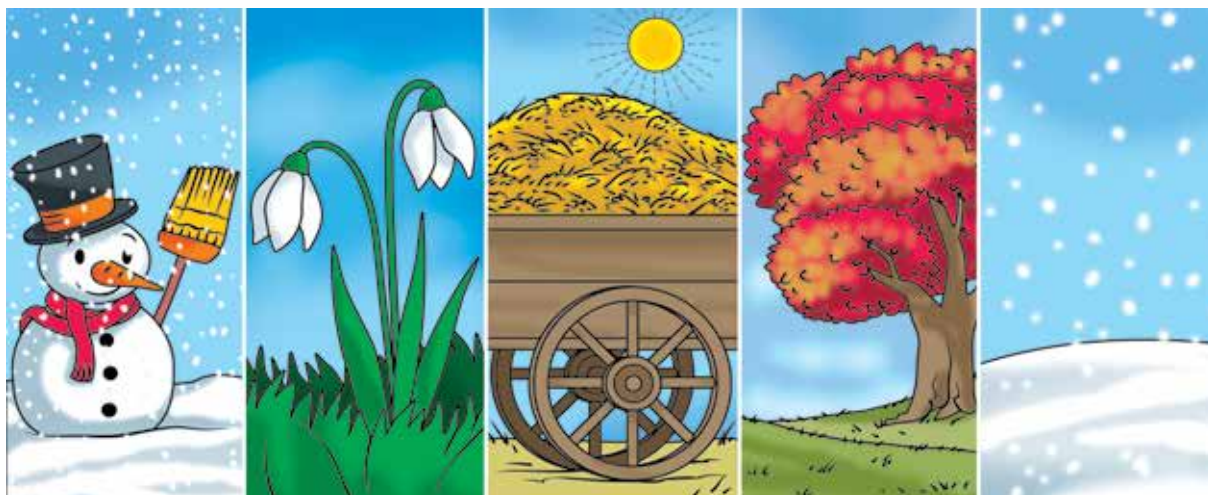
**RADNI UDŽBENIK HRVATSKOGA JEZIKA
ZA TREĆI RAZRED OSNOVNE ŠKOLE**

prvo izdanje
Zagreb, 2020.

KALENDAR U STIHOVIMA

PJESMA

Prošeci u mašti onim godišnjim dobom koje ti je najdraže.
Kako se osjećaš nakon šetnje?

Mjeseci

Siječanj siječe kao nožem,
puca led, i što se može.

I veljači katkad noću
hladni zubi zacvokoću.

U ožujku babe vise,
travanj travom zeleni se,

a u svibnju svi bi htjeli
ivančica stručak bijeli.

U lipnju već cvatu lipe,
srpanj maše srpovima,

• zacvokotati – početi
cvokotati (udarati
donjim zubima o
gornje od hladnoće)

• stručak – kitica

• srp – alat u obliku
luka kojim se žanje
žito

kolovozu kola škripe,
rujan rujno lice ima.

Listopadu lišće pada,
pomalo i iznenada.

A studeni, jao meni,
od studeni porumeni,

dok prosinac zimu prosi
da mu snijeg za snješka nosi.

I ponovno opet sve to
jer već stiže Novo ljeto.

Zvonimir Golob

• studen – ledena
hladnoća

• prositi – moliti

• Novo ljeto – Nova
godina

PJESMA GOVORI

Izdvoji pjesničku sliku koja te se najviše dojmila.
Što je dočarano tom slikom?

- Što je tema pjesme *Mjeseci*?
- Kojim godišnjim dobom počinje i završava pjesma?
Pročitaj riječi koje dokazuju tvoj odgovor.

Poveži slike i godišnja doba.

proljeće •	• od oštrog studeni puca led na vodama
	• polako pada lišće s drveća
ljet •	• mirisnim cvjetovima okitile se lipe
	• cvatu visibabe i tratinčice
jesen •	• novogodišnja noć, snjegović
	• rujne, rumene krošnje
zima •	• kola puna snopova žita
	• ljudi u polju srpovima žanju žito

Čime je pjesnik ostvario izrazitu ritmičnost pjesme?

Zaokruži slovo ispred točnih odgovora.

a) izborom pridjeva	b) redoslijedom riječi u stihu	c) rimom
d) izborom imenica	e) stihovima jednake duljine	f) temom

Otkrij kako su nastali nazivi mjeseci u hrvatskom jeziku.

Poveži naziv mjeseca sa značenjem riječi.

siječanj •	• žito se žanje srpom
veljača •	• raste mlada trava
ožujak •	• bijelim cvjetovima cvate biljka svib ili sviba
travanj •	• studeno je
svibanj •	• promjenjivo vrijeme često vara (laže) ljude
lipanj •	• vlada ruj – crvena ili žuta boja, a čuje se i glasanje jelena, koje se naziva rujanje
srpanj •	• lišće pada
kolovoz •	• dani postaju velji – veći (dulji)
rujan •	• sunce prosine, a i kršćani zbog dolaska Božića više prose, to jest mole
listopad •	• kolima se odvozi pokošeno žito s polja
studeni •	• cvjetaju lipe
prosinac •	• svečani dani, hladnoća siječe, a i drva se sijeku za ogrjev

MRAK U DNEVNOJ SOBI JER JE UPRAVO NESTALO STRUJE. MAMA SE SUDARA S TELEVIZOROM. TATA STOJI PSU NA REPU, A OVAJ LAJE. PO PODU IGRAČKE I JOŠ PONEŠTO NA ŠTO SE MOŽE POTRKNUTI. DVOJE DJECE POKRILO JE OČI RUKAMA.

Nestalo je električne struje. Soba je utonula u mrak. Kako se obitelj snalazi?

Svijeća

Jednom kad je prohujala oluja, u kući je nestalo struje. Kamo je nestala, nitko nije znao reći. Bijaše kasna večer, zato je nastao mrkli mrak.

• mrkli – tamni

Naravno, nastao je strašan metež. Mama je, pipajući po sobi, naletjela na televizor koji nije trebao biti na tome mjestu. Tata je stao psu na rep koji je baš tamo i trebao biti. Pas je srušio nekoliko igračaka s kojima nisu znali kamo, pa su djeca od užasa čak zažmirila. Ali od toga je postalo još mračnije.

• metež – zbrka, pomutnja, gužva

Na kaminu, kraj anđelčića od porculana, stajala je bijela svijeća postavljena u glineni svijećnjak. Ocijenivši opasnost situacije, svijeća je dograbila žigice te žurno upalila svoj stijenj. Sobu je preplavila ugodna, tajanstvena svjetlost.

• kamin – široka sobna peć s otvorenim vatrom

• porculan – gladak bijeli materijal od kojega se izrađuje fino posuđe i ukrasni predmeti

U toj su se svjetlosti lica svih činila vrlo lijepa i pametna – čak i njuška psa koja inače izgleda budalasto.

Na trenutak svi stajahu mirno, prijateljski gledajući jedno drugo, zatim ugasiše svijeću i odoše na spavanje.

• stijenj – splet pamučnih niti u svijeći koji gori

Svijeća bijaše pomalo umorna i ponešto kraća, ali je čvrsto odlučila da se sutra navečer ponovno zapali. Da u tajanstvenoj njezinoj svjetlosti svi, makar i nakratko, opet postanu lijepi i pametni.

Kestutis Kasparavičius

PRIČA GOVORI

Zaokruži dva izraza koji odgovaraju ozračju u priči.

opći metež

strah i užas

šaljiva zbrka

ozbiljna nevolja

Odgovori cjelovitim rečenicama.

- Što je tema ove priče?

- Koja je vremenska nepogoda izazvala nestanak struje?

- Tko se zatekao u mračnoj sobi?

Dopuni rečenice riječima iz priče.

Mama je naletjela na _____. Tata je stao _____.

Pas je _____.

U drugome odlomku teksta pročitaj naglas dijelove rečenica koji su humori-
stični. Objasni što te nasmijalo.

- Što se tajanstveno i čarobno dogodilo u trenutku općega meteža?
- Kako je plamen svijeće utjecao na raspoloženje ukućana?
- Pročitaj naglas dio teksta u kojemu je opisana čarobna moć jedne svijeće.
- Zašto su svi ukućani pod svjetlom svijeće izgledali ljepši i pametniji?
- Što je svijeća odlučila učiniti sljedeće večeri? Zašto je to odlučila?
- Na kakve te ljude podsjeća svijeća? Objasni.

Pripremi se za govornu vježbu.

→ Razgovaraj sa starijom osobom o vremenima kad nije bilo električne struje.

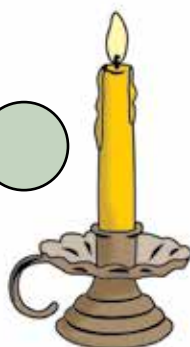
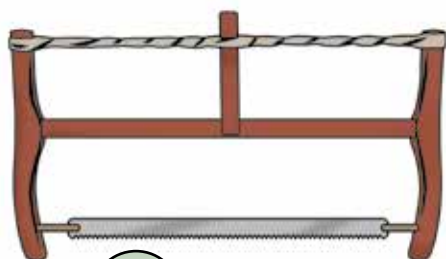
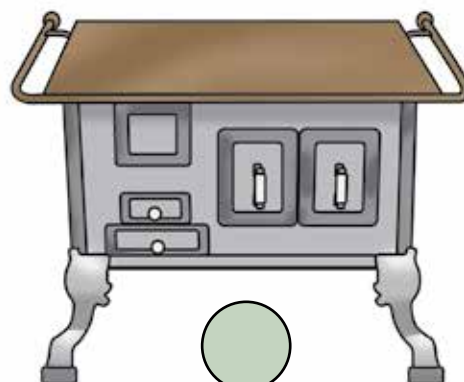
→ Razmisli što se bez električne struje u domu ne može obavljati.

PITAMO I ODGOVARAMO

GOVORNA VJEŽBA

Promotri slike predmeta za čiju uporabu ne treba električna energija.

Jesi li prepoznala /prepoznao što je slikama prikazano?

U kružice napiši odgovarajući broj.

1. mlinac za kavu	2. kočija	3. miješalica za bjelanjke
4. glačalo na žar	5. svijećnjak	6. zidni sat s kukavicom
7. pila za drva	8. fenjer	9. korito i rifljača
10. petrolejska svjetiljka	11. štednjak na drva	

Za svaki naslikani predmet odgovori na dva pitanja: a) u kojoj se situaciji upotrebljava/upotrebljavao; b) kako se upotrebljava/upotrebljavao.

U mašti otputujte u vrijeme prije otkrića električne energije.

- Razmislite o dvjema temama:
 1. baka priređuje svečani objed za svoju obitelj
 2. Hans Christian Andersen priprema se za pisanje *Djevojčice sa žigicama* (prije dvjestotinjak godina u dugoj zimskoj noći).
- Razredni odjel neka se podijeli u dvije skupine.
- Jedna skupina postavlja pitanja, druga skupina odgovara.
- Za drugu temu zamijenite uloge pitača i odgovarača.
- **Prva važna napomena:** u ovakvu razgovoru i pitač mora znati odgovoriti na pitanje koje postavlja.
- **Druga važna napomena:** pita se i odgovara cjelovitim rečenicama.
- **Treća važna napomena:** u razgovoru nikad istodobno ne govore dvije osobe!

Napišite nekoliko pitanja koja ćete postavljati te moguće odgovore na njih.

Priređivanje svečanoga objeda

pitanje	odgovor
1. _____	_____
2. _____	_____
3. _____	_____

Nastat će *Djevojčica sa žigicama*

pitanje	odgovor
1. _____	_____
2. _____	_____
3. _____	_____

VLAK U SNIJEGU

IGRANI FILM

Ovo je prizor iz filma *Vlak u snijegu*. Koji dio radnje prepoznaješ?

- Pogledaj igrani film *Vlak u snijegu*, koji je snimljen prema istoimenome romanu Mate Lovraka. Stvorila ga je filmska ekipa na čelu s redateljem Matom Reljom.
- Dok gledaš film, prati:
 - redoslijed događaja
 - glumu svakoga glumca
 - kostime glumaca
 - vrijeme radnje
 - mjesta radnje
 - zatvorene/unutrašnje prostore
 - otvorene/vanjske prostore
 - glazbu.

Vlak u snijegu

Mate Relja

FILM GOVORI

Bi li preporučila/preporučio prijateljici/prijatelju da pogleda ovaj film? Zašto?

Dopuni rečenice.

- Najbolju ulogu u filmu odigrala je / odigrao je glumica/glumac koja/koji glumi _____.
- Njezina mi se / njegova mi se gluma sviđa jer _____

- Zaokruži slovo ispred točnoga završetka započete rečenice.
- Za svaki odabrani odgovor usmeno navedi dokaz iz filma.

Događaji su u filmu prikazani:

- a) istim redoslijedom kojim su ispričani u romanu
- b) drukčijim redoslijedom od onoga u romanu.

Glumci su odjeveni:

- a) u odjeću kakva se nosila u vrijeme kad se odvija radnja
- b) u suvremenu odjeću, kakva se danas nosi.

Unutrašnji i vanjski prostori u filmu:

- a) dočaravaju vrijeme u kojem se odvija radnja
- b) jednaki su kao danas.

Glazba u filmu:

- a) namijenjena je zabavi
- b) prati radnju i postupke likova.

Zadatke riješi pišući cjelovite rečenice.

- Navedi dvije pojedinosti u kojima se razlikuju filmska priča i priča romana.

- Po kojim se obilježjima zna da je *Vlak u snijegu* igrani film?

- Koji je filmski lik najbliži tvojemu zamišljenom liku iz književnoga djela?

Film govori slikom, bojom, zvukom (riječima, glazbom, šumovima) koje je odabrao redatelj.

Književno djelo govori riječima. Čitajući ga, stvaramo svoje slike o onome što pisac govori.

Na satu Glazbene kulture naučite pjevati pjesmu *Kad se male ruke slože*. Pjevajte je u prigodama kad želite naglasiti zajedništvo i slogu.

ZVUČNOST U PJESMI

ZAŠTO SE PLAŠIŠ?

Njušim u zraku vuka. Koga vuk njuši u zraku?

Dva vuka uvečer

Više se ne raspoznaje
uski šumski put.

Mladog vuka stari vodi
u svoj topli kut.

– Ovud prođi, tuda lovci • ovud – ovuda
ne prolaze s puškom,
tragaj oprezno po snijegu
toplom njuškom. –

– Ovdje živi medvjed, lija,
lasica i puh,
ali, vjeruj, nitko nema
tako dobar njuh. –

- lasica – vrsta
krvoločne zvijeri
- puh – vrsta
glodavca

– Sada ćemo poprečice,
što se plašiš, znadem ja:
to se sad u granju ptice
namještaju prije sna. –

- poprečice –
poprijeko,
najkraćim
putem
- znadem – znam

Mladi vuk za starim hoda,
prestraši se svaki čas,
a nad njima siva sova
nasmija se u sav glas.

Više se ne raspoznaje
put, ni srne rog.
Mladog vuka stari vodi
u svoj topli log.

- log – brlog; za-
klon ili rupa gdje
živi zvijer

Vjekoslav Majer

PJESMA GOVORI

Koje je osjećaje u tebi pobudila pjesma? Zaokruži riječi.

oduševljenje

strah

radost

ljubav

strepnja

suosjećanje

zadivljenost

zadovoljstvo

nelagoda

Objasni čime su izazvani upravo ti osjećaji.

Što je tema ove pjesme? Zaokruži slovo ispred točnoga odgovora.

a) u zimskoj večeri šumske životinje pripremaju se za počinak

b) u zimskoj večeri stari vuk poučava vučića kako se kreće šumom

- Kamo stari vuk vodi mladoga?

- Pročitaj stihove koji govore da stari vuk:

- upozorava mladoga da u šumi može biti i ljudi
- upućuje mladoga kojim će osjetilom osjetiti moguću opasnost
- upoznaje mladoga sa staništem drugih životinja
- uči mladoga kako će najbrže doći kući
- otkriva mladomu što ga je uplašilo.

- Što vukove čeka na kraju puta?

- Razgovaraju li stari i mladi vuk?

- Mladi vuk šuti. Zašto?

- Zašto stari vuk ima mnogo strpljenja u poučavanju mladoga vuka?

- Na koga te iz svijeta ljudi podsjećaju stari i mladi vuk? Objasni.

Pjesma *Dva vuka uvečer* vrlo je slikovita.

Slike se doživljavaju različitim osjetilima.

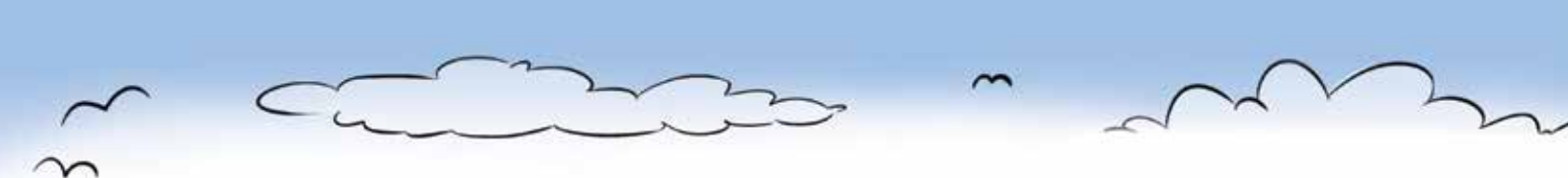
Pročitaj po jednu:

- vidnu pjesničku sliku

- slušnu pjesničku sliku

- njušnu pjesničku sliku

- opipnu pjesničku sliku.

Prepiši dva stiha koji sadržavaju najsnažniju zvučnu sliku.

- Čitajte naglas pjesmu u parovima: jedna učenica / jedan učenik čita riječi staroga vuka, a druga učenica / drugi učenik sve ostalo. Osobitu pozornost posvetite dočaravanju zvukova.
- Na satu Prirode i društva istražite na internetu život vuka i ostalih zaštićenih životinja. Pogledajte dokumentarni film o vukovima.

Pričaj o doživljaju iz svojega života koji podsjeća na vukove iz pjesme.

I ja imam staroga vuka

Handwriting practice lines consisting of 15 horizontal dashed lines for writing.

DIJALOG GOVORI

- Što Tinka traži prije polaska u školu?
- Pomaže li mama Tinki u potrazi?
- Što mama radi?
- Može li mama sve te poslove istovremeno obavljati?
- Što mama želi reći Tinki nabrajajući poslove koje mora obaviti u malo vremena?

Prepiši istaknute riječi iz oblačića.

Što govore istaknute riječi? Zaokruži slovo ispred točnoga odgovora.

- Te riječi imenuju bića, stvari i pojave.
- Te riječi kazuju kakvo je što, čije je što i od čega je što.
- Te riječi kazuju što tko radi, što se zbiva, u kojem je stanju netko ili nešto.

Dopuni rečenice da postanu odgovor na pitanje. Služi se riječima iz oblačića na prethodnoj stranici.

Što mama **radi**?

Mama _____ Tinkinu haljinu.

U **kojem** je **stanju** pernica?

Tinka kaže da pernica negdje _____.

Što **se** svako jutro **zbiva**?

Tinka i Medonja _____ obitelj.

Riječi koje kazuju radnju stanje ili zbivanje zovu se glagoli.

Osvrni se oko sebe i uoči što sada rade tvoje prijateljice / tvoji prijatelji u učionici. Napiši pet kratkih rečenica kojima ćeš izreći što vidiš. (Primjerice: Sanja popravljala kosu. Davor se češka iza uha.)

Podcrtaj glagole u rečenicama.

Zvono zvoni! Huraaaa! Igralište čeka. Marko dolazi prvi i dodaje loptu Svenu. Hrvoje trči, Hana vrišti, Klara cmizdri, Verica zaobilazi Luku, Borna zavija kao sirena, Sara pjeva. Sunce sja i maše svojim zlatnim zrakama.

RADI, ZBIVA SE, U STANJU JE

GLAGOLI

Što vuk **radi**?

Vuk _____.

hodati - **radnja**

- hotimično, namjerno djelovanje

Što se **zbiva** u šumi?

U šumi _____.

sniježiti - **zbivanje**

- nenamjerno djelovanje

(zbivanja u prirodi ili u ljudima)

U kojem je **stanju** lisica?

Lisica _____.

spavati - **stanje**

- ništa se ne radi i ne zbiva

(položaj tijela, boravljenje, mirovanje)

Dovrši rečenicu.

Riječi koje kazuju što tko radi, što se s kim ili s čim zbiva i u kojem je

stanju tko ili što zovu se _____.

Glagoli su riječi koje kazuju radnju stanje ili zbivanje.

Sljedeće rečenice svrstane su u tri skupine s obzirom na značenje glagola koji sadržavaju.

- U svakoj rečenici podcrtaj glagol.
- Ispod svake skupine rečenica dovrši započeto.

1.

NETKO ILI NEŠTO OBAVLJA KAKVU RADNJU

- Vukovi koračaju kroz snijeg.
- Stari vuk poučava mladoga.
- Vučić oprezno njuši oko sebe.
- Mladi vuk staroga prati u stopu.
- Lasica traga za plijenom.
- Lisica trči prema selu.

Glagoli radnje upotrijebljeni u ovim rečenicama jesu: *koračati, poučavati, njušiti, pratiti*, _____, _____.

2.

NETKO ILI NEŠTO NALAZI SE U KAKVU STANJU

- Vukovi stanuju u toplome brlogu.
- Ondje leže na ležaju od granja.
- Cijelu noć mirno spavaju.
- Ujutro čekaju pojavu sunca.
- Tada stoje ispred loga.
- Na stablu se crni vrana.

Glagoli stanja upotrijebljeni u ovim rečenicama jesu: *stanovati, ležati*, _____, _____, _____, *crnjeti se*.

3.

NEŠTO SE ZBIVA U PRIRODI, U LJUDIMA, U OKOLINI

- Snijeg škripi pod vučjim nogama.
- Sasvim se smračilo u šumi.
- Puše hladan vjetar.
- Guste pahulje lepršaju.
- Tlo se smrzava sve jače.
- Vučić se plaši šumova.

Glagoli zbivanja upotrijebljeni u ovim rečenicama jesu: *škripjeti, smračiti se*, _____, _____, *smrzavati se*, _____.

Odredi glagole prema značenju. Poveži crtama gornji i donji redak.

GLAGOLI RADNJE

GLAGOLI STANJA

GLAGOLI ZBIVANJA

stanovati pisati cvjetati poljubiti klečati žmiriti nacrtati narasti kišiti